

În contextul general și particular, total modificat atât obiectiv, cât și subiectiv după decembrie 1989, știința istorică românească a fost confruntată, în mod inerent, cu o paletă de probleme nou apărute cu privire la experiența acumulată și discursul utilizat, la direcțiile evolutive și conceptele metodologice aplicate în interpretarea datului trecutului, mai depărtat ori mai apropiat de contemporaneitate. Seria de dificultăți existente în forma și fondul unui excurs descriptiv-factologic, - marcant ideologizat și specific, prin consecințe, mesajului politizat al dictaturii totalitare -, trebuia rediscutată și regândită dintr-un unghi de vedere al perspectivei imediate și viitoare, reclamând, imperios necesar, dezvoltarea unor pârgii novatoare și consonante cu spiritul comparatist continental, în scopul profunde remodelări și actualizări a tendințelor fenomenului istoriografic autohton.

Validarea tezelor enunțate în practica cotidiană și-a vădit eficiența treptată în anii scurși din ultimul deceniu al veacului actual, cu impact asupra scrisului istoric românesc, aflat în stadiul de prefaceri structurale benefice, reclamate în dublu palier, atât conceptual, cât și metodologic.

Un teren propice pentru găzduirea confruntărilor de idei în direcția dată îl constituie tocmai panopia revistelor de specialitate, fie existente până la momentul respectiv, fie augmentate, îndeosebi valoric, prin apariții distincte în peisajul revuistic intern și internațional. Astfel încât, publicația periodică prezentată, în continuare, drept o veridică premieră în domeniu, - chiar dacă se înscrie perfect între coordonatele mentale evidențiate anterior -, reprezintă materializarea unui proiect edificat judicios în spațiu și timp; dincolo de răsfrângerile posibile ale unei "mode" conjuncturale și drept rezultantă firească a unui efort colectiv de apreciere și înțelegere a câtorva direcții înnoite de cercetare, cu același țel vizat în "renașterea" istoriografiei românești.

Printre necesitățile stringente care au concurat la "debutul" sus menționat, relevăm, colportând după concisa *Întâmpinare*, ce prefățează volumul prim, publicat la Iași în anul 1996, următoarele: nevoia neapărată de abandonare a constrângerilor narativismului factologic, tocmai datorită faptului că trecutul politizat a impus un nefast și nemeritat con de umbră asupra analizelor de context, de structuri și de mecanisme social-istorice. Dezideratul nutrit pentru atare "instrument de lucru" a fost urgentat și de mobilul epurării gândirii istorice de apăsarea unor ingrediente, recoltate premeditat, vreme de aproape o jumătate de secol, pentru a se găsi calea de ieșire din labirintul informației lacunare și de a se izbândi în acțiunea de reînvițare a specialistului cu principiul eticii și a moralei trudei intelectuale, responsabile față de dezvăluirea ori tănuirea adevărului.

Revista de Istorie Socială își propune, așadar, "să încerce a anula viciile de funcționare ale discursului istoric actual, să descurajeze tendințele de interpretare unilaterală a faptului istoric, să contribuie la reînnodarea unui echilibru normal între direcțiile de cercetare, între istoria socială și cea politică, în direcția expresă a unei complementarități epistemologice". Fiindcă, se continuă cu enunțul tezei, istoria

* *Revista de Istorie Socială*. I. Fundația Culturală Română, Centrul de Studii Românești. Iași, 1996, 497 p.

socială, în pofida unui eclecticism metodologico-tematic inculcat, poate și trebuie să analizeze inteligibil trecutul, făcând un minim recurs la faptul politic, “uitat dincolo de ușa întredeschisă”, pentru refacerea întocmai a credibilității “rătăcită” în ultimele câteva decenii.

Revista de Istorie Socială tinde să întroneze practica generalizată a recurgerii la primatul argumentului documentar în utilizarea, cu înțelegere și moderație, a suitei de deprinderi analitice, menite să confere semnificație detaliilor complexe de viață. Sprijinul publicației se va repercuta, imediat și implicit, asupra oricărei inițiative restitutive de izvoare, orale ori scrise, referitoare la dinamica grupurilor și structurilor sociale, la construcțiile mentale colective și la categoriile istorice propriu-zise. Fără a se năzui, nicidecum, după intervalul nefast de imobilism intelectual și de dogmatizare ideatică, marcate de “zone interzise” anchetei istorice sau de “rezervații tematice” anume, la canonizarea subiectelor de cercetare ori a metodelor de investigație. Dimpotrivă, îndemnul se adresează, curajos și deschis înspre abordări cât mai variate metodologic și către un pluralism interpretativ, benefic și esențial în trasarea unei acceptări “degajate” a trecutului. În deplină cunoștință a faptului, constatat și la alții, că istoria socială poate contribui la extensia maximală a limitei referinței științifice, în gen de “lectură globală” a trecutului, cu conexiuni interdisciplinare convenite în metodă și scop, cu componentele distincte ale științelor sociale, precum antropologia, economia, psihologia, sociologia etc. Excursul de “primenire” din toate punctele de vedere (referințe, metode, subiecte), inițiat “hic et nunc”, are în intenție tocmai impunerea consecventă a libertății de gândire, eliberată definitiv de canonul ideologic, definită printr-o valoare științifică, edificată pe calitatea demonstrației, pe importanța consecințelor și pe impactul dialogului critic perceput.

Statuată pe o asemenea “platformă-manifest” a pornit la drum revista anuală, oblăduită de un colegiu de redacție format din 11 membri, cercetători și dascăli universitari de la Iași (7), București (3) și Paris (1), sub redactoriatul-șef, asumat cu îndrăzneală, pertinentă științific, de către Mihai Răzvan Ungureanu. Cuprinsul, semnalat bilingv, englez și francez pentru a facilita contactul cu specialiștii din alte țări, relevă un număr de 22 autori români (București, Iași) și străini (Germania, Franța), reuniți într-o ordonare, determinată tematic de 4 segmente distincte, caracterizate de un spirit eclectic și modern, prezentate într-o variantă adecvată conceptual și metodologic.

Tronsonul prim este inaugurat de *Considerațiile de sociologie istorică vizând țara Vrancei* (Paul Henri Stahl), urmate de un eseu asupra familiei patrimoniale din Țara Românească a veacului XVII (p. 29-50), cu explorarea cazului reprezentat de Cantacuzinești, interpretat ca grup social. *Fetele tăcerii*, respectiv o istorie a cuvintelor “sărac” și “sărman” (p. 51-64) încearcă să trateze despre atitudinea societății în raport cu diversele elemente componente, cu transgresări firești la nivelul anchetei terminologice, între secolele XV-XX. Alte contribuții au în vedere *Preocupări vechi de sociologie medicală*, între jumătatea veacului XVIII și cea următoare (G. Brătescu), *Fotografia, drept sursă pentru portrete de personalități politice*, în secolul XIX (Adrian Silvan Ionescu), teoretizările interesante privind edificii concrete, spații și stiluri ale *Arhitecturii femele* (p. 119-128), demersul semnat de către Urs Frei în legătură cu tema *Ein Posten, sieben Polizisten. Die Landjaeger in Gelterkinden. 1879-1892*, din zona Basel, Elveția, o paletă de chestiuni abordate după consultarea “Tagebuch”-ul numitei secții de poliție; până la percepția imaginii

Călugărului țăran (p. 207-216), acceptat ca un erou al modernității sau drept o problemă inexact ridicată, precum în situația părintelui Cleopa, decedat în septembrie 1998 la mănăstirea Sihăstria.

Compartimentul doi include elaboratul despre *Probleme de demografie în opera publicistică a lui M. Eminescu* (p. 237-260), ca și *Statistica convertirilor la ortodoxie în Moldova*, la Iași, între veacul XVIII și până la mijlocul celuiilalt (Mihai Răzvan Ungureanu), cu un exemplu de caz, familia Botezatu, ca reper pentru expansiunea cosmopolită a populației urbane în faza de început a modernității românești.

Delimitarea următoare conține tratări despre reevaluarea sintagmei *Burghezia în România* (Al. Florin Platon), despre cheștiunea modernismului metodologic depistat în raportul dintre *Filosofia analitică și istoriografie* (p. 271-292), despre confruntarea deschisă între *Istorism și istoricism*, cu referire la impactul promotorilor germani E. Troeltsch ori F. Meinecke, dar și la critica ulterioară a unui K. Popper; sau privind demonstrația concisă despre recursul la lectură, drept modalitate de rezistență, în studiul *Communist Terror în Romania. Between Document and Fictionalization. The Case of Prison Memoirs* (p. 299-328), fără să se omită apelul la *Memoria orală și scrierea domestică* (p. 329-378), în fapt o sugestivă relatare autobiografică despre viața omului banal, comun, lipsit de notorietate.

În sfârșit, cel de pe urmă tronson subliniază notabile contribuții documentare în legătură cu *Catagrafiile supușilor Coroanei britanice din Principatele Române* în anii 1830, 1834 (Paul Cernovodeanu), inventarele de lucruri ale familiei Gane în a doua jumătate a secolului XIX (p. 395-436), cele 5 condici de cheltuieli ale familiei domnitorului Mihail Sturdza, între iulie 1849 și aprilie 1850 (p. 437-478), *Catastifil averii lui Șerban Cantacuzino* din decembrie 1680, cele 7 testamente din Țara Românească, în a doua jumătate a veacului XVIII, alte 2 condici de vistierie, 1776, 1797 (I. Caproșu), și cu intervenția restitativă, semnată de Petru Caraman (1888-1890) despre *Cum nu trebuie editate vechile manuscrise slavo-române* (p. 563-591).

Dincolo de atributele și calificativele pozitive, menționate în preliminarile ocazionate de consemnarea scrisă a debutului *Revistei de Istorie Socială*, nu ne rămâne decât să-i urăm ani rodnici și trainici în existența, constantă și exemplară științific, pe tărâmul istoriografiei românești actuale.

STELIAN MÂNDRUȚ